

En modern immaterialrätt

Upphovsrätt, patent och annan immaterialrätt innebär att enskilda personer och företag får monopol på att använda tankar, idéer och resultatet av dessa i exempelvis läkemedel, datorprogram, melodier, texter eller så abstrakta saker som utformningen av ikoner på en dataskärm.

Avsikten med reglerna sägs ofta vara att stimulera och underlätta innovation och utveckling. Det är dock inte svårt att se att de idag har motsatt effekt. De hindrar nya innovationer och hämmar vidareutvecklingen av tankar, idéer och kulturyttringar.

Det beror på att regelsystemet bygger på den romantiska men verklighetsfrämmande föreställningen om det ensamma geniet, som isolerad från omvärlden skapar den perfekta melodin, den fulländade dikten eller den geniala uppfinningen. Men varken kultur eller innovationer uppstår på det sättet. De uppkommer genom att sådant som redan finns vidareutvecklas, kombineras och remixas.

Allmänt om immaterialrätt

Alla former av immaterialrätt kränker den grundläggande principen om informationens och kunskapens frihet. De kan därför bara accepteras om det finns dokumenterade positiva effekter som uppväger de principiella problemen och de negativa effekterna.

Så länge en idé eller en skapelse är resultatet av en verksamhet som helt eller delvis finansierats med offentliga medel ska den inte kunna få något immaterialrättsligt skydd. Då ska den vara fri att använda och vidareutveckla för alla.

Alla immaterialrättsliga regler, såsom patent, varumärkesskydd och upphovsrätt ska vara utformade så att skyddet ges för en avgränsad typ av produkter. Ett skydd av en tryckt text ska exempelvis inte automatiskt innebära begränsningar av rätten att framföra texten.

I en globaliserad värld måste varor eller tjänster som rättighetsägaren tillåtit säljas eller spridas i en del av världen också vara tillåtna att sälja och sprida på samma villkor i andra delar av världen.

Upphovsrätt

Piratpartiet värnar om den ideella upphovsrätten för dem som skapar kultur. Det ska inte vara möjligt att ta åt sig äran av någon annans skapelse. Detta måste dock utformas så att satir och parodi inte förhindras. Det måste vara möjligt för en skapare att ostraffad inspireras av och vidareutveckla andras verk. Samma rätt ska finnas att citera bitar av film, musik och bild som sedan länge finns för text. Upphovsrätten måste vara teknikneutral.

Vi vill reformera den ekonomiska upphovsrätten i grunden, och göra den bättre anpassad till dagens kulturella och tekniska verklighet. All icke-kommersiell kopiering, framförande och spridning av kultur ska avkriminaliseras. Skyddstiden för kommersiell användning ska vara fem år, med möjlighet att förlänga med fem år i taget upp till max tjugo år, genom att registrera sig i en offentligt sökbar databas. Detta kommer att göra det möjligt att alltid hitta ägaren till ett skyddat verk.

I väntan på att få med resten av världen på detta sänks omedelbart skyddstiden i upphovsrätten till det lägsta som de internationella konventionerna tillåter. Straffansvaret

för upphovsrättsintrång ska samtidigt begränsas, så att det inte går att dömas för medhjälp till upphovsrättsbrott.

Vi vill förbjuda tekniska system som begränsar möjligheten att använda och kopiera digitala verk man köpt och har laglig rätt att använda och kopiera (så kallade DRM). Lagliga kopieringsrätter ska inte vara möjliga att avtala bort, och det ska alltid vara lagligt att kringgå tekniska kopieringsskydd.

Privatkopieringsersättningen bör tas bort i sin helhet. Insamlingssällskap ska endast få samla in ersättningar till artister som de har avtal med. De måste öppet redovisa både metod för och resultat av insamlingen.

Sociala medier ska inte få förhandla bort privatpersoners ideella eller ekonomiska rättigheter.

Patent

Patentsystemet är en relik från en tid med starkt reglerad och styrd ekonomi, och försvårar innovation och utveckling: Företag söker idag patent på närmast självklara principer för att kunna skrämja bort konkurrenter med hot om stämningar. I många kunskapsintensiva branscher lägger företag därför lika mycket pengar på patentjuridik som på forskning och utveckling. Patentsystemet har blivit en kvarnsten runt utvecklingens hals, som är särskilt tung att bära för de mindre aktörerna, som står för många av dagens mest spännande innovationer.

Dessutom cementerar patentsystemet globala orättvisor. Till exempel gör det nya grödor och läkemedel nästan oöverkomligt dyra för vanliga människor i fattigare länder.

Piratpartiet vill därför avskaffa patentsystemet, och ersätta det med ett bättre sätt att stimulera innovationer och entreprenörskap.

Medan arbetet pågår att övertyga resten av världen om detta måste patentsystemets värsta avarter stävjas:

- Inga patent ska tillåtas på gener, DNA-sekvenser och annan information som utgör en naturlig del av en människa eller någon annan levande biologisk varelse eller virus.
- Öka möjligheterna till tvångslicensering, som gör det möjligt att kräva av patenthavare att de släpper produkter billigt då det finns vägande humanitära skäl.
- En kraftig skärpning måste ske av kraven på uppfinningshöjd och användbarhet för att patent ska godtas.
- Begreppet ”sedvänja” måste stärkas, så att patent inte ska kunna hindra någon från att utöva en tidigare praktiserad metod.
- Egenfinansieringen av patentverket ska avskaffas, eftersom den leder till att verket får mer pengar att röra sig med ju fler patent det beviljar.

Varumärkesskydd

Varumärkesskydd kan endast rättfärdigas där den tydligt fungerar som ett konsumentskydd. Den ska skydda konsumenten från att bli lurad att köpa förfälskningar, men ska aldrig kunna användas för att hindra varors fria rörlighet, straffa en konsument när denne köper en kopia av en märkesskyddad vara, eller för att hindra eller bromsa yttrandefriheten i sammanhang som konst, samhällsdebatt eller konsumentkritik.